

Monsunbröllop

Den indiska filmen *Monsunbröllop* är ett familjedrama där gamla traditioner kolliderar med dagens ungdomskultur och IT-samhälle. Från spridda håll i världen återvänder familjen Verna till New Delhi för ett "sista-minuten-bröllop". Vi får följa en rad olika berättelser och personöden som vävs samman och för fram olika bilder av kärleken, och hur den rör sig över klassgränser, nationsgränser och moraliska skiljelinjer.

Rekommenderad från åk 9

En filmhandledning av
PETER DAHLÉN

Handling

En bekymrad och stressad man, Lalit, ropar och kommanderar åt de inhyrda arbetarna i sin stora trädgård. Det rustas för bröllop. Den som skall gifta sig är Lalits dotter, Adita. Brudgummen, som heter Hemant och bor i USA, är utvald av Lalit och dennes hustru Pimmi.

Strax börjar bröllopsgästerna ankomma, det är mycket folk och många är inresta från länder utanför Indien. Det är således upplagt för kulturkrockar. Det största bekymret är dock kanske inte om alla skall komma överens och om bröllopsarrangemangen hinner bli klara i tid, utan om Adita går med på att gifta sig med en man som hennes föräldrar utsett åt henne ...

I filmen vävs fem olika berättelser samman, berättelser som alla cirklar kring parförhållanden och olika former av kärlek, sex och förälskelser.

Filmens huvudfigur är brudens far, Lalit, och hans fru Pimmi. Deras äktenskap är kärleksfullt men uppenbarligen inte bara en dans på rosor, eftersom de också bråkar och tjarar på varandra. När problemen hopar sig visar sig dock styrkan i deras förhållande och de kan hjälpas åt att reda ut bekymren.

Filmens andra huvudfigur är den blivande bruden, Aditi, som alltså skall gifta sig med en man som föräldrarna valt ut, Hemant. Han är en dataingenjör från Houston, USA, dit det är meningen att han skall ta med sig sin blivande hustru. Det är dock med viss tvekan som Aditi går med på detta äktenskap, eftersom hon fortfarande är känslomässigt bunden till sin tidigare chef och älskare, tv-mannen Vikram, som dock är gift.

"Monsunbröllop" skildrar hur gamla traditioner i Indien bryts mot en ny tid med nya influenser.

En tredje huvudfigur är tält- och cateringentreprenören Dubey som är ansvarig för de praktiska bröllopsarrangemangen. Förbunden med berättelsen om honom är familjens oskuldsfulla hembiträde, Alice, som han blir förälskad i.

Ett fjärde människoöde är brudens kusin Ria, en ogift författare. Rias pappa är död och hon står därför under brudens far Lalits beskydd. Under filmens gång visar det sig att Ria som liten blivit sexuellt utnyttjad av en tredje bror till pappan, och som i och med Rias pappas bortgång fått överta rollen som familjeöverhuvud.

En femte delberättelse är den om ytterligare en kusin till bruden, den mer sexuellt utmanande Ayesha. Hon förälskar sig i den stilige Rahul, en andraårsstudent på universitetet i Sydney, Australien. Med i berättelsen om Ria finns även Aditis yngre bror, Varum, som övar på ett dansnummer tillsammans med Ria.

Alla dessa delberättelser och människoöden vävs skickligt samman i en historia som handlar om förhoppningar, skuld och väl dolda familjehemligheter som kommer upp till ytan under de hektiska bröllopsförberedelserna. Den påfrestande värmen och de avslutande monsunregnen får mot bakgrund av detta en symbolisk betydelse, där hettan motsvarar det undertryckta och plågsamma, medan regnet för med sig avslöjanden och befrielse, sköljer rent och friskar upp. Redan i inledningen

etableras olika konflikthårdar, men vid den bröllopsfest som markerar filmens slut, och då skurkaktigheter avslöjats och dygd och ärlighet premierats, brister alla ut i sång och dans som en manifestation av livsglädje och samförstånd.

★ Beskriv filmens olika huvudfigurer och kärleksrelationer och jämför dem med varandra. Hur kommer exempelvis kärleken att påverka den tuffe affärsmannen Dubey?

"Bollywood"

Monsunbröllop är en indisk film, och det finns anledning att jämföra den med en mer typisk form av indisk populärfilm, den så kallade Bollywoodfilmen.

Världens mest omfattande filmproduktion äger inte, som många tror, rum i Hollywood, USA. I Indien produceras nämligen inte mindre än 850 till 1000 titlar om året, på många olika språk och med varierande uttrycksformer. Mest välkänd, och mest omtyckt av den breda biopubliken i Indien, är populärfilmen från ett antal studiokomplex i Bombay, Bollywood, som är smeknamnet på den indiska filmindustrin. Under 2002 gjordes 132 filmer i detta Bollywood. Men Bollywoodfilmen är också mycket populär i Egypten, Ryssland, Kina, sydöstra Asien, mellanöstern, Turkiet och delar av Afrika – trots att filmerna många gånger saknar översättning. Filmerna är dock vanligtvis så schematiska och lätt-

genkännbara att det går bra att förstå handlingen ändå.

Det som kännetecknar en Bollywood-film är att den på samma gång är musikalisk, melodramatisk, välkoreograferad, färgsprakande och insmickrande. Handlingen i en typisk Bollywoodfilm försiggår i upphöjda sociala miljöer, i ett slags drömmarnas utopiska land, långt från vardagens fattigdom, misär och tristess. På samma sätt som exempelvis *Commedia dell'arte* så innehåller den typiska Bollywoodfilmen en stående uppsättning figurer, exempelvis den gnetige och ogine fadern, den skrävlande hjälten, den sluge betjänten och den hjälpsamma kammarjungfrun.

★ Jämför *Commedia dell'arte* med *Monsunbröllop*. Hur skildras fadern här, till exempel i förhållande till sina båda barn, dottern Aditi och sonen Varum?

Inte sällan sätter dessa Bollywood-filmer in gamla myter, legender och traditionell folklöre i moderna sammanhang. I Bollywood måste alla aktörer kunna sjunga eftersom sångerna och musiken är en viktig del av marknadsföringen – och för filmernas publika attraktionsvärde. Lika viktigt är det att kunna dansa, eftersom många Bollywoodfilmer är utformade som musikalerna. Med det menas att handlingen på ett närmast rituellt sätt avbryts och aktörerna bryter ut i sång och dans, som ett symboliskt förtydligande av själva handlingen. Musiken är viktig på fler än ett sätt, eftersom vidareförsäljning av kassetter och CD-skivor är en förutsättning för att det skall gå runt ekonomiskt.

De flesta Bollywoodfilmer kan betecknas som myllrande familjedramer, dock inte baserade lika mycket på psykologisk vetenskap som på sociala och kulturella konventioner. I en Bollywoodfilm gifter man sig inte i första hand med en person, utan med en annan familj, eftersom partnern väljs ut av föräldrarna. Det bästa är dock förstås att gifta sig av kärlek – men fortfarande inom ramen för ett arrangerat äktenskap. Enligt den ledande Bollywoodregissören och producenten Yash Chopra, får filmerna först som sist inte bryta mot vad han kallar "indiska familjevärden". Trots detta innehåller filmerna ofta och gärna ett saftigt slagsmål eller två mellan hjälten och skurken, slagsmål som liksom dansnumren är skickligt koreograferade för att smälta in i den sagoaktiga tonen. Naturligtvis får skurken till slut sitt straff.

★ Vem är skurken i *Monsunbröllop*, och vad blir hans straff? Vem är filmens hjälte respektive hjältninna? Vad skiljer de två män åt som Aditi slits mellan, Hemant och Vikram, och vilken bild får vi av Aditi i förhållande till andra kvinnor som Ria, Ayesha och Alice?

Några stönande – det vill säga sexuellt aktiva – kroppar ser man dock inte i en Bollywoodfilm, som istället odlar antydningens konst. Här nöjer man sig följaktligen med sugande blickar, ansikten som närmar sig varandra – men aldrig så mycket som en kyss, eftersom det enligt Chopra skulle strida mot nämnda familjevärden. Om Hollywood favoriserar erotik är romantik lösenordet i Bollywood. Här är kvinnorna idealiserade och ouppnäeliga.

★ Hur stämmer denna beskrivning in på *Monsunbröllop*?

Emellertid börjar nu även västliga influenser och livsstilsideal att ge sig tillkänna i Bollywoodfilmen, som också börjar söka sig mot en mer internationell publik. Samtidigt kan man se influenser från Bollywood i västliga filmer, som Baz Luhrmans *Moulin Rouge* som är ren Bollywood förflyttad till ett fantasins och sagans Paris. Genom dess troskyldighet och oblyga förförelsekonster har det med med andra ord blivit litet "chic" med Bollywoodfilm i västvärlden. Eller som det heter i premiärnumret 2003 av det norska modemagasinet *free*, i ingressen till ett stort uppslaget reportage om Bollywood under rubriken "Bollywoodmania!": "Gull, glitter och glam. Vesten er bitt av Bollywoodbasillen!" I artikeln nämns också *Monsunbröllop*:

2002 var året da Østens utskjelte filmfabrikk Bollywood var på alles lepper. Vi snakker om "Lagaan", "Monsoon Wedding" [*Monsunbröllop*], indisk mote [mode] og "The Guru". Dette var året da indiske sari'er [kvinnodrækt] kom til syne på den røde løperen ved Oscargallaen i Los Angeles, Cannes ble forført av Kamasutrakvinner i gull og glitter, og West End i London fikk sin aller første og etterlengtede britisk-indiske musikal "Bombay Dreams" [av Andrew Lloyd Webber].

Enligt *free* blev "Bollywood-babyen" ett begrepp i västvärlden för två år sedan genom Basement Jaxx-videon *Romeo*: "Svarte og hvite damer i åletrange MTV-outfits var byttet ut med sjokladebrune Bollywood-skjønnheter i fargerike bluser og hennamaling, som

vrikket seg i takt med London-jaxxernes discopunkrytmer på indisk vis." Etter dette kom filmen *Moulin Rouge*, som i *free* beskrivs som "tatt ut av en fargesprakende dancemusikal fra Mumbai, og rapmogulen Dr. Dre serverte oss den tydelig indisk-inspirerte Billboard-hiten 'Addicted' med Truthurts". Etter at ha varit ett utskrattat fenomen i västvärlden skall alltså Bollywood sent omsider ha fått upprättelse och ett erkännande även här.

★ Diskutera erfarenheter av indiska influenser i dagens mode- och medievärld. Vilken är den bild av Indien som förmedlas till oss? Vilken bild av västvärlden är det som framkommer i *Monsunbröllop*?

Allt är dock inte rosenrött och problemfritt i den välsmorda Bollywoodapparaten. Om 2001 var ett succéår så var 2002 en mindre katastrof. Av 132 Bollywoodfilmer gick 124 med under skott. Förutom den ständiga konkurrensen från hårdlanserade och populära Hollywoodfilmer befinner sig den indiska filmindustrin i dag nämligen i samma situation som den amerikanska filmindustrin gjorde på 1950-talet när televisionen växte fram och lockade en stor del av publiken bort från biosalongerna. Ty det är först nu som televisionen på allvar växer ut i Indien, med runt 75 kanaler. Konkurrensen och hotet mot den indiska filmindustrin blir därför en annan idag än då det i stort sett bara fanns en statlig TV-kanal att tillgå. Exempelvis kan man se både Hollywoodfilmer och Bollywoodfilmer i mediemogulen Rupert Murdoch's kanal Star, om än de inte är av högsta klass. När behovet av romantisk populärfilm i allt högre grad tillgodoses av televisionen försvinner också många av landsbygdens biografer, medan storstaden fortfarande tillhandahåller filmen en stor medelklasspublik.

Den indiska filmindustrins svar på denna utmaning liknar alltså den internationella trenden, med satsningar på tekniska specialeffekter och effektivarer – eller om man så vill mer cynisk – marknadsföring (PR) med sikte på ökad stjärn- och kändiskult, även om stjärnkulten alltid varit mycket stor och viktig för Bollywood. Bollywoodfilmen behöver alltså utvecklas för att behålla och finna en ny publik, medan de konstnärliga filmerna, som av hävd sett ner på den stereotypa Bollywoodfilmen, börjar upptäcka dess konstfärdighet och folkliga rötter.

Måhända är *Monsunbröllop* ett exem-

pel på det. En förklaring till Bollywoodsuccén i väst är enligt trendanalytiker att man alltmer inriktat sig på "cross over"-filmer, att allt fler indiska filmer har en gränsöverskridande karaktär genom att de – som *Monsunbröllop* – handlar om indier som bor i väst och om kulturkollisioner, arrangerade äktenskap, generationskonflikter och längtan efter hemlandet. Liksom *Monsunbröllop* har filmerna alltså blivit alltmer tillpassad en västerländsk publik, och då inte minst indier som länge bott i Europa och USA. Två ytterligare exempel på sådana "cross over"-filmer är amerikanska *The Guru* och brittiska *Skruvad som Beckham*. Det förutspås att succén med dessa filmer gör att också Hollywood kommer att satsa på familjerelaterade handlingar med moral och humor.

De indiska filmerna har också fått högre budget och bättre ljud, bild och regi än tidigare. Sommaren 2002 visades för första gången en kommersiell indisk film på filmfestivalen i Cannes, den tre timmar långa *Devdas*. Det är Indiens dyraste film någonsin med en budget på närmare 100 miljoner kronor. Den lanserades i 900 kopior världen över men spelade in produktionskostnaderna hemma i Indien på bara ett par veckor. Filmerna från Bollywood tenderar alltså att bli mer Hollywoodlika i och med att man insett värdet av en massiv internationell marknadsföring eller "hype". Under 2002 skall indiska filmer ha spelat in 188 miljoner amerikanska dollar utanför Indien. Det är nytt exportrekord och tre gånger så mycket som för två år sedan. Exempelvis gick 40 000 norrmän och 109 000 svenskar och såg *Monsunbröllop*.

Musikens roll

Det är uppenbart att *Monsunbröllop* med sin realistiska handling och samhällskritik inte är någon renodlad Bollywoodfilm. Dramatiken finns där, liksom de indiska miljöerna, men inte den renodlade myten och romantiken. Liksom den traditionella Bollywoodfilmen är *Monsunbröllop* dock fylld av musik, bestående av ghazals (traditionella kärlekssånger), modern indisk pop, jazz och så kallad bhangra-musik (folk/pop från Punjab). Det är musik som används för att fånga stämningar och understryka viktiga handlingsskvenser.

★ Diskutera filmens likheter och avvikelser i förhållande till den traditionella Bollywoodfilmen. Lyft fram några

scener i filmen där olika former av musik får en viss symbolisk eller annan betydelse, exempelvis vid bröllopsförberedelserna. Man kan här skilja på två former av filmmusik. Dels den musik som ligger i bakgrunden, utanför handlingen och bara hörs av oss som ser på filmen, och alltså inte av personerna i filmen. Dels den musik som framförs och hörs av personerna i filmen, och alltså blir till ett fristående handlingselement. Ge exempel på hur sådan "utomfilmisk" och "inomfilmisk" musik används i *Monsunbröllop*.

Tradition och modernitet

I filmen används både traditionell och en mer modern form av musik, som bland annat går i diskotakt. På samma sätt är filmens övergripande handling, som cirkulerar kring bröllopet och dess gäster, uppbyggd kring spänningar mellan kulturella traditioner och moderna livsideal som kommer i konflikt med varandra. Detta åskådliggörs tydligt i filmens början, när vi med Aditis yngre bror tar del av ett tv-program där man diskuterar amerikaniseringen och sexualiseringen av den indiska kulturen. Bland annat förekommer här en spektakulär låtsasorgasm.

★ Vad framkommer i det tv-program Aditis yngre bror ser på och på vilket sätt blir de frågor och problemställningar som diskuteras i tv-programmet en del av själva filmen?

En avgörande fråga som filmen ställer är om det är rätt att Aditi gifter sig med en man som hennes föräldrar utsett åt henne. En som är kritisk till detta arrangemang är Aditis kusin Ria, som vid en taxifärd tycker att Aditi borde vänta och gifta sig av kärlek till någon hon själv valt ut.

★ Är det rätt av Aditi att gifta sig med Hemant? Vad anser Aditi själv, och vad är det för argument som framkommer i diskussionen med Ria? Trots att de ingår ett arrangerat äktenskap framstår både Aditi och Hemant som moderna människor, relativt obundna av traditionella könsrollsideal. På vilket sätt framkommer det?

Monsunbröllop är regisserad av Mira Nair, född 1957 i Bhubaneswar, Orissa, Indien och utbildad vid bland annat universitetet i Delhi och vid Harvard, USA. Nair regisserade flera prisbelönade dokumentärer innan hon 1988 gjorde sin uppmärksammade lång-

filmsdebut *Salaam Bombay!*, som Oscarsnominerades för bästa utländska film. Förutom 25 internationella utmärkelser mottog Mira Nair också Camera D'Or (för bästa debutfilm) och Prix du Publique (för mest populära debut) på filmfestivalen i Cannes. Manusförfattaren heter Sabrina Dhawan. Hon växte upp i New Delhi och började på Columbia Universitys akademiska filmtutbildning i New York City 1996.

★ Bakom *Monsunbröllop* står alltså två välutbildade kvinnor som bland annat studerat i USA. Vad kan det ha för betydelse för de kvinno- och mansbilder som framkommer i filmen? Prägla filmen av österländska eller västerländska könsrollsideal?

Litteratur

Texten baseras framför allt på två stora artiklar av Per Haddal i norska *Aftenposten* 2 och 3 januari 2003, det norska modemagasinet *free* Vinter 2003, samt information från databasen *All Movie Guide* (www.allmovie.com/). För ytterligare upplysningar om indisk film, se de engelskspråkiga böckerna *Bollywood* (Ashok Banker, Pocket Essentials Films 2001) och *Bollywood. The Indian Cinema Story* (Nasreen Munni Kabir, Channel 4 Books, 2001).

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Indien, USA, Tyskland 2001

Manus: Sabrina Dhawan

Regi: Mira Nair

Foto: Declan Quinn

Klippning: Allyson C. Johnson

Musik: Mychael Danna

Produktionsdesign: Stephanie Carroll

I ROLLERNA

Lalit – Naseeruddin Shah

Pimmi – Lillete Dubey

Ria – Shefali Shetty

Aditi – Vasundhara Das

Hemant – Parvin Dabas

Alice – Tilotama Shome

Tej Puri – Rajat Kapoor

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 114 min

Format: 1:1,85

Ljud: Dolby SRD

Censur: Från 7 år

Svensk premiär: 8 februari 2002

DISTRIBUTION

SF, 127 83 Stockholm Tel 08-680 35 00, fax 08-710 44 60 www.sf.se

